

Accounting and Tax Aspects of the Local Currency

Zuzana Kubaščíková¹

¹ University of Economics Bratislava
Faculty of Business Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska 1, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: zuzana.kubascikova@euba.sk

Abstract: *Local or regional currency is a currency that can be spent in a particular area at participating organizations. Usually it will act as a complementary currency that is to be used in addition to a national currency. Local currencies are payment voucher-based systems that are exchangeable with the national currency. Such currencies aim to raise the resilience of local economies by encouraging re-localization of buying and food production. The purpose is to encourage spending within the local community, especially with locally owned businesses. Local currencies with negative interest rate tend to circulate much more rapidly than national currencies and results in far greater overall economic activity and it produces greater benefit per unit (encourages people to spend the money more quickly). Local currencies enable the community to more fully utilize its existing productive resources. Since local currencies are only accepted within the community, their usage encourages the purchase of locally produced and locally-available goods and services. Paper deals with accounting and tax aspects of local currencies in general.*

Keywords: local currency, regional currency accounting, taxes

JEL codes: five JEL codes at most (see http://www.aeaweb.org/jel/jel_class_system.php)

1 Úvod

Vo svete je známych viac ako 2500 druhov rôznych lokálnych mien. Lokálne meny platia súčasne s oficiálnou menou platnou v danej krajine a sú na túto menu viazané. V Európe platí eurom viac ako 300 miliónov ľudí, alternatívne meny však čoraz viac získavajú na atraktivite. Niekoľko desiatok lokálnych mien sa používa vo Francúzsku, v Spojených štátoch, v Nemecku a vo Veľkej Británii.

Lokálne meny kolujú medzi obchodníkmi a zákazníkmi, obiehajú aj medzi obchodníkmi navzájom a ich dodávateľmi, čo zabezpečuje ich zotrvanie v miestnej ekonomike a zabraňuje odtekaniu mimo ňu. Lokálne meny môžu byť aj jednou z motivácií, prečo nakupovať u lokálnych predajcov. Najväčším prínosom je, že peniaze ostávajú v danej oblasti a neputujú medzi príjmy veľkých korporácií. Základným cieľom takejto meny je pokus ochrániť majiteľov malých obchodov, ktorých likvidujú obchodné siete, čím sa podporuje jeho vyššia sebestačnosť a buduje väčšia nezávislosť od externých zdrojov a posilnenie solidarity medzi miestnymi zákazníkmi a podnikmi. Lokálna mena zachováva kúpnu silu v regióne lepšie ako oficiálna mena a podporuje miestne malé a stredné podniky, pomáha lokálnej ekonomike a dáva šancu miestnym obchodníkom, stimuluje miestnu ekonomiku.

Obchodník získa dobré meno a tým aj nových zákazníkov, pretože sa zapája do rozvoja lokálnej komunity a miestnej ekonomiky – podporuje mesto, v ktorom podniká, získava silnú značku, ktorá napomáha odlíšeniu sa od konkurencie, získava príležitosti na prepájanie svojho podniku s inými zapojenými podnikmi a rovnako s dodávateľmi a distribútormi, podporuje tvorbu pracovných miest (nezamestnaní, študenti a dobrovoľníci môžu sú platení v lokálnej mene).

Niektoré lokálne meny boli vytvorené, aby ich majiteľov ochránili pred dôsledkami globálnej krízy a výkyvov na devízovom trhu. Doplnkové, či alternatívne platidlá tlmia ekonomické krízy tým, že používaním lokálneho platidla sa podporuje a oživuje lokálna ekonomika. Zákazníci používajúci alternatívnu menu, totiž nakupujú spravidla výhodnejšie, ako pri použití oficiálnej meny.

Lokálne meny sa často používajú aj vo forme bezúročných mikroúverov o ktoré môžu požiadať miestni podnikatelia, ktorí akceptujú platbu lokálnou menou. (Tumpach, M. - Mejzlík, L. - Šlosárová, A., 2014)

Platnosť lokálnej meny je spravidla časovo obmedzená, aby sa podporil ich obeh v miestnej komunite. Lokálne meny sú spravidla spätne zameniteľné za oficiálnu menu len pre obchodníkov, nie pre nakupujúcich.

Lokálne meny môžu pomôcť k zvýšeniu atraktivity mesta, ako aj prispieť k určitej jedinečnosti pre miestnych a turistov. Určité percento takýchto peňazí totiž častokrát slúži aj ako suvení, čo je v konečnom dôsledku prínos pre mesto.

Lokálnymi menami v niektorých krajinách sa dajú platiť aj lokálne dane. Ak je emitentom lokálnej meny lokálna vláda, môže akceptovať i platenie lokálnych daní v lokálnej mene. (Juhászová, Z. - Domaracká, D., 2015)

Lokálne meny sa nedajú použiť na špekulatívne obchody, platia len ako prostriedok výmeny konkrétnej hodnoty alebo služby. Ich použitie je viazané na sieť lokálnych prevádzok. Prvým veľkým mestom, ktoré začalo vydávať lokálnu menu, bol britský Bristol. V roku 2012 tu začala platiť bristolská libra. Jej cieľom bolo posilniť miestnu ekonomiku. Ďalšie rozšírené lokálne meny sú nasledujúce:

Tabuľka 1 Lokálne meny vo svete

Mena	Krajina
Blaufranc	Chorvátsko, Maďarsko a Rakúsko
Bocskai Korona	Maďarsko
Bristolská libra	Veľká Británia
Brixtonská libra	Veľká Británia
Chiemgauer	Nemecko
BerkShares	USA
BNB (BonNetzBon)	Švajčiarsko
Salt Spring Dollar	Kanada
TNE	Česká republika
Waldviertler Regional	Rakúsko

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Ak sa dobre nastaví pravidlá, tak sa rýchlosť obehu lokálnej meny vie zniekoľkonásobiť. Napríklad rýchlosť obehu eura v Nemecku je asi 2,7, zatiaľ čo obeh lokálnej meny Chiemgauer v Nemecku dosahuje rýchlosť 16 obrátok za rok. Tisíc euro za rok vyprodukuje objem transakcií v hodnote 2 700 eur, zatiaľ čo v tom istom čase môžeme hovoriť o objeme až 16 000 chiemgauerov. (Asian Development Bank, 2013)

Ďalšie populárne formy alternatívnych mien patria: LETS, časové doláre, Fureai kippu system, Tencent's QQ coins, WIR, Ithacké hodiny, Tlaloc, Japonská zdravotná starostlivosť, ROCS, Bitcoin, Minuto. (U.S. Foreign Operations Administration. Office of Research, Statistics and Reports, 2009)

Všetky ceniny, ktoré sa používajú ako lokálna mena predstavujú konkrétnu finančnú hodnotu a sú považované za platidlo. (Parajka, B., 2007) Na Slovensku sa používajú nasledovné lokálne meny:

Tabuľka 2 Lokálne meny na Slovensku

Názov meny
Bratislavská koruna
Bratislavský živec
Košický dukát
Púchovská koruna
Širocký sokol
Zvolenský živec

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Lokálne meny fungujú aj ako vernostné karty a podporujú lokálnych podnikateľov.

2 Metodológia

Metodický postup pri tvorbe príspevku v prvom kroku vychádza z poznatkov získaných štúdiom odbornej literatúry. Snahou je, na základe štúdia dostupných domácich a zahraničných zdrojov, poskytnúť prierez danou problematikou a stavom jej rozpracovanosti. Využité boli aj dostupné vedecké a odborné články publikované v časopisoch, zborníkoch a odborné články dostupné na internete.

Metódy použité pri spracovaní príspevku sú:

- sumarizácia vlastných teoretických a praktických poznatkov v oblasti danej problematiky,
- analýza poznatkov z dostupnej domácej a zahraničnej literatúry,
- syntéza doterajších poznatkov domácich a zahraničných autorov, synergicky spracované poznatky domácich i zahraničných zdrojov,
- triedenie a selektovanie získaných podkladov a materiálov,
- analyticko-syntetický postup pri hodnotení systému lokálnej meny.

3 Výsledky a diskusia

Lokálne meny sa vydávajú vo forme bankoviek a poukážok a sú zabezpečené proti falšovaniu štandardnými ochrannými prvkami. Okrem potrebných ochranných prvkov zabraňujúcich zneužitiu a falšovaniu sa môžu na ceniny tlačiť variabilné personalizované údaje, napr. čiarové kódy vypracované podľa špeciálnych algoritmov. Záverečné spracovanie môže byť lepené do bločkov, dodávané v hárkoch prípadne ako voľné lístky. Ceniny môžu byť tlačené iba spoločnosťami, ktoré získali oprávnenie na tlač cenín od Ministerstva financií SR. Všetky ceniny predstavujú konkrétnu finančnú hodnotu a sú považované za platidlo. (Krišková, P. - Užík, J., 2016)

Z účtovného a daňového hľadiska lokálnu menu môžeme chápať ako ceniny (napr. ako stravné lístky, darčekové poukážky). Transakcie s nimi sú účtované v oficiálnej mene podľa platného zákona o účtovníctve (ceniny).

Cenina je druh krátkodobého finančného majetku, uvádzaný v slovenských postupoch účtovania (§9 Opatrenia MF SR č. 27076/2007-74 v znení neskorších predpisov. Presná definícia v opatrení chýba, uvádza sa tam len (v §12), že ako ceniny sa účtujú najmä poštové známky, kolky, zakúpené stravné lístky do prevádzkarní verejného stravovania, telefónne karty a obdobné karty, ak majú hodnotu, z ktorej sa bude môcť čerpať po ich vydaní do používania. Ceniny sú vždy oceňované menovitou hodnotou aj to aj v prípade preradenia z osobného majetku do podnikania. (Pakšiová, R., 2016)

Ceniny obsahujú rad ochranných prvkov, ktoré ich majú zabezpečiť pre falzifikáciu resp. ju výrazne sťažiť a tiež slúžia na rozpoznanie originálu od falzifikátu. Dobre chránený dokument musí obsahovať kombináciu ochranných prvkov, na základe ktorých sa dá zistiť a dokázať, že sa jedná o originál. v prvom rade musí obsahovať prvky ľahko rozpoznateľné bez akýchkoľvek pomôcok i verejnosťou, ako napr. vodoznak, opticky premenlivú farbu, hologram. Tieto prvky nazývame ochrannými prvkami prvého stupňa. Ďalej musí mať prvky rozpoznateľné odborníkom, alebo poučenou osobou za pomoci ľahko dostupných pomôcok ako je lupa či UV lampa. To sú ochranné prvky v grafike a niektoré prvky v papieri a farbách. Tieto prvky sa nazývajú ochrannými prvkami druhého stupňa. A nakoniec musí cenina obsahovať i ochranné prvky, ktoré rozpozná len odborník vybavený špeciálnymi prístrojmi, ako napr. mikroskopom, špeciálnymi spektrofotometrami a inými prístrojmi na kontrolu cenín. To sú ochranné prvky tretieho stupňa. Spracúvané ochranné prvky sú zabudované v použitých materiáloch (papier, farba, hologramy, ...), v grafike a v spôsobe tlače ich vyhotovenia.

Základom ochrany je ceninový papier nedostupný na voľnom trhu s rôznymi prvkami – ochranné vlákna viditeľné i neviditeľné, vodoznak priebežný alebo pozicionovaný dvojstupňový alebo viacstupňový, chemická ochrana voči rôznym činidlám, ochranné pásiky a iné elementy zabudované do papiera. Ceninové farby s rôznymi špeciálnymi vlastnosťami, napr. farby opticky premenlivé, farby špeciálne v ultrafialovej, v infračervenej svetelnej oblasti (napr. neviditeľné farby), farby penetračné, fugitívne, magnetické a mnohé ďalšie. Grafika cenín vytvára za pomoci niekoľkých špeciálnych programov obsahuje rad ochranných prvkov – pozitívne i negatívne giloše, reliéfne, latentné obrazy a pod. Ceniny, resp. ich niektoré časti, okrem bežných tlačových techník sú ako ofset a kníhtlač je možné realizovať aj inými špeciálnymi technikami, ako je irisová tlač, suchý ofset, sieťotlač, striekaná tlač a pod.

Účtovanie lokálnej meny v jednoduchom účtovníctve

Lokálne meny sa v sústave jednoduchého účtovníctva účtujú v peňažnom denníku a tiež osobitne v knihe cenín, pokiaľ je však nakúpená lokálna mena ihneď použitá do spotreby, účtuje sa o nich len v peňažnom denníku. Z toho vyplýva, že nákup cenín sa zaúčtuje do peňažného denníka na základe výdavkového pokladničného dokladu do stĺpca peňažné prostriedky v hotovosti ako výdaj a súčasne do stĺpca priebežných položiek ako príjem. Taktiež je potrebné zaúčtovať úbytok hotovosti za nákup cenín.

Spotreba lokálnej meny sa v peňažnom denníku zaúčtuje v deň jej použitia (dátum na výdavkovom pokladničnom doklade), tento výdaj patrí medzi prevádzkové výdavky. V knihe cenín, sa súčasne zaúčtuje úbytok lokálnej meny.

Presný obsah knihy cenín nie je stanovený zákonom, avšak kniha cenín by mala obsahovať:

- deň uskutočnenia účtovného prípadu,
- číslo účtovného dokladu,
- obsah účtovného prípadu,
- príjem, výdaj, zostatok cenín.

Účtovanie lokálnej meny v podvojnóm účtovníctve

Obchodník si spravidla zamieňa získanú lokálnu menu naspäť za oficiálnu menu na vybraných výmenných miestach. Obchodník pri spätnej výmene dostáva za jednu jednotku lokálnej meny jednu jednotku oficiálnej meny zníženú o províziu.

Účtovne sa táto transakcia zachytí ako príjem peňazí zo spätnej zámeny a úbytok lokálnej meny z pokladne. Vyčíslenú províziu financuje obchodník a účtuje ju na ťarchu účtu 518 – Ostatné služby.

Príjem lokálnej meny od fyzických osôb za nákup tovarov/služieb je u obchodníka účtovaný nasledujúcim spôsobom - príjem lokálnej meny do pokladne a súvzťažne ako výnos z predaja tovaru/služby.

Vyčíslenie pohľadávky voči vydavateľovi lokálnej meny – zamenené množstvo lokálnej meny * výmenný kurz a súvzťažne úbytok lokálnej meny z pokladne, rozdiel sa zaúčtuje na ťarchu účtu 518 – Ostatné služby. Príjem peňazí zo spätnej zámeny: -zníženie pohľadávky a príjem peňažných prostriedkov na bankový účet.

Niektoré lokálne meny existujú aj v elektronickej forme (Pay by Text). Peniaze sa nevymieňajú fyzickým osobám späť, len obchodníkom za poplatok. Pri platbe lokálnou menou v elektronickej podobe si užívateľ musí vytvoriť svoj účet, stiahnuť aplikáciu do mobilu a nakúpiť si elektronickú lokálnu menu. Potom v obchode jednoducho zaplatí priložením mobilu k mobilu obchodníka cez systém NFC, prípadne prostredníctvom naskenovania QR kódu alebo zadaním kódu z elektronickej účtenky. Účtovne sa táto transakcia zachytí ako platba platobnou kartou.

4 Záver

Lokálne meny majú spravidla formu cenín a predstavujú určitý spôsob ako zlepšiť peňažný systém. Fungovanie lokálnych mien záleží aj od centrálnej banky jednotlivých štátov ako sa k takýmto projektom postaví a aké prísne obmedzenia budú vyžadovať. Lokálne meny môžu ekonomike štátu pomôcť a ušetriť ju pred najväčšími globálnymi otrasmami. Budúcnosť lokálnych mien je v komunitnej súdržnosti. Lokálne meny majú budúcnosť a v krajinách, v ktorých kapitalizmus funguje dlhšie je trend lokálnych mien väčší.

Najväčšou výhodou lokálnej meny je jej odolnosť voči vonkajším faktorom: finančným krízam, kolapsom národných mien a pod. Ich ďalšou veľkou výhodou je podpora lokálnej ekonomiky. Lokálne meny môžu byť naozaj účinným prostriedkom zabraňujúcim úniku peňazí z regiónov.

Nevýhodou lokálnych mien je viazanie na oficiálnu menu. Tejto skutočnosti sa však nedá vyhnúť, je nevyhnutnou podmienkou na získanie povolenia od centrálnej banky. Podľa zákona sú lokálne meny v skutočnosti ceninami. Samozrejme sú riziká sú spojené aj so zakladaním a správou lokálnych mien.

Systém fungovania lokálnej meny je podobný ako systém fungovania stravných lístkov. Gastrofirmy sú vo všeobecnosti považované za mimoriadne ziskové a ich provízia pri spätnej zámene dosahuje až 8%. Pri lokálnych menách je provízia stanovená spravidla vo výške 2-5%.

Acknowledgments

Príspevok bol spracovaný ako jeden z výstupov riešenia projektu grantovej agentúry Vedecká grantová agentúra MŠ SR a Slovenskej akadémie vied (VEGA) č. 1/0512/16 (2016-2018) „Zachovanie a rast majetkovej podstaty ako relevantný nástroj trvalo udržateľného rozvoja podniku.“

Literatúra

Asian Development Bank (2013) *Broadening the Investor Base for Local Currency Bonds in ASEAN+2 Countries*. Asian Development Bank.

Krišková, P. - Užík, J. (2016) Vnútroňý kontrolný systém a jeho úloha pri zvyšovaní spoľahlivosti finančného výkazníctva z pohľadu štatutárneho audítora. *In Kreovanie finančnej situácie účtovnej jednotky prostredníctvom nástrojov bilančnej politiky. Vedecká konferencia. Kreovanie finančnej situácie účtovnej jednotky prostredníctvom nástrojov bilančnej politiky : zborník z vedeckej konferencie : Bratislava 21. apríl 2016.* - Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, pp. 56-60.

Juhászová, Z. - Domaracká, D. (2015) Premiums earned in the financial statements. *In Financial management of firms and financial institutions. International scientific conference. Financial management of firms and financial institutions : proceedings : 10th international scientific conference : 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic* Ostrava: VŠB - Technical university of Ostrava, pp. 479-483.

Pakšiová, R. (2016) Úloha bilančnej politiky pri zisťovaní a vykazovaní majetkovej podstaty. *In Kreovanie finančnej situácie účtovnej jednotky prostredníctvom nástrojov bilančnej politiky. Vedecká konferencia. Kreovanie finančnej situácie účtovnej jednotky prostredníctvom nástrojov bilančnej politiky : zborník z vedeckej konferencie : Bratislava 21. apríl 2016.* - Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, pp. 90-95.

Parajka, B. (2007) Rámcová osnova zostavovania a prezentácie účtovnej závierky : vznik a vývoj. *In AIESA - Mladá veda 2007 : vedecký zborník doktorandov.* Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM.

Tumpach, M. - Mejzlík, L. - Šlosárová, A. (2014) Statutory accounting in Slovakia: can creditors give their credit to it? *In SSEM Euroconference 2014. International Conference. SSEM Euroconference 2014 : International Conference on Emerging Markets Business, Economics, and Finance, Budapest, 6.-8.7.2014,* pp. 1-18.

U.S. Foreign Operations Administration. Office of Research, Statistics and Reports (2009) *People Money : The Promise of Regional Currencies*, Michigan: Triarchy Press.